

II

(Съобщения)

СЪОБЩЕНИЯ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ОРГАНИТЕ, СЛУЖБИТЕ И АГЕНЦИИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

за оперативни насоки за прилагането на Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила

(2022/C 126 I/01)

На 4 март 2022 г. Съветът прие Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила („решението на Съвета“) ⁽¹⁾. То влезе в сила на същия ден.

Въз основа на неотдавнашните въпроси на държавите членки относно прилагането на решението на Съвета и на Директивата 2001/55/ЕО („Директивата за временната закрила“) Комисията набеляза някои области, за които тя счита, че е полезно да се предоставят насоки на държавите членки. Тези области са обхванати в приложените насоки, като например приложното поле (лица, които попадат/не попадат в приложното поле на решението на Съвета, членове на семейството) и как да се третираат деца, включително непридружени ненавършили пълнолетие лица. Насоките обхващат и въпроса за правото на свободно движение между държавите членки, регистрацията и предоставянето на информация.

Ситуацията е изключително трудна за държавите членки. Мащабът на предизвикателството е много голям, като вече са пристигнали близо 3 милиона души. Ситуацията се променя ежедневно. Насоките трябва да са в състояние да следват събитията и следователно се нуждаят от актуализации в хода на натрупване на опит от държавите членки.

В този смисъл насоките представляват документ в процес на развитие и ще трябва да се актуализират въз основа на новите въпроси, получени от държавите членки, за да се отрази ситуацията на място и да се вземат предвид променящите се нужди на държавите членки. Насоките могат да бъдат последвани от по-специфични препоръки по конкретни теми. Комисията възнамерява също така редовно да актуализира специалната уебстраница с информация за хората, бягащи от войната в Украйна, с допълнителни насоки, които могат да бъдат поискани от държавите членки. По сходен начин Комисията възнамерява да се среща ежемесечно с държавите членки, за да обсъжда въпроси, свързани с тълкуването на решението на Съвета и на Директива 2001/55/ЕО.

Комисията създаде „Платформа за солидарност“ с цел координиране на оперативната реакция между държавите членки съгласно член 3, параграф 2 от решението на Съвета. Тя ще функционира заедно с мрежата на ЕС за подготвеност и управление на кризи в областта на миграцията (Подробният план), посочена в член 3, параграф 1 от решението на Съвета, като се взема предвид ситуационната информация, получена в тази мрежа. В Платформата за солидарност ще бъде събирана информация и ще бъдат разглеждани установените нужди в държавите членки, както и ще бъдат координирани оперативните последващи действия за удовлетворяването на тези нужди.

(¹) ОВ L 71 , 4.3.2022 г., стр. 1.

Платформата за солидарност ще улесни мобилизирането на съответните инструменти на ЕС, ще съгласува предложенията за солидарност с установените нужди и ще координира прехвърлянето на лица на общо равнище между държавите членки и, когато е целесъобразно, в трети държави, в сътрудничество с агенциите на ЕС и други заинтересовани участници.

Държавите членки беше определиха две лица — едно, което да бъде националното звено за контакт с правомощия да взема решения, и второ лице на оперативното равнище. Цялата информация във връзка с Платформата за солидарност, както и всички допълнителни въпроси във връзка с прилагането на решението на Съвета относно настоящите насоки, следва да се изпращат на специалната функционална пощенска кутия, за която държавите членки вече са информирани.

През 2020 г. като част от предложенията за Пакта за миграцията Комисията прие препоръка за **Подробен план на ЕС за подготвеност и кризи в областта на миграцията**. Целта му е да се осигури оперативна рамка за наблюдение и предвиждане на миграционните потоци и миграционните ситуации, изграждане на устойчивост, както и за организиране на действия за реагиране в ситуация на миграционна криза.

От началото на януари 2022 г. Комисията работи в тясно сътрудничество с Европейската служба за външна дейност, съответните агенции на ЕС и държавите членки в рамката на мрежата на ЕС за подготвеност и управление на кризи в областта на миграцията за установяването на преглед на равнището на подготвеност за евентуална криза. От началото на войната в Украйна мрежата се среща два пъти седмично и комуникира непрекъснато във връзка с ежедневни споделени доклади за ситуационна осведоменост, за да се осигури координирано кризисно реагиране на предизвикателствата, свързани с миграцията, до които водят такива събития.

Работата е координирана изцяло с договореностите за интегрирана реакция на ЕС при политическа криза (IPCR), а докладът на Подробния план е включен в седмичния доклад на интегрирания капацитет за ситуационна осведоменост и анализ (ISAA).

В рамките на Подробния план ще продължи споделянето на ситуационна информация и консолидирането на цялата съответна информация относно управлението на миграцията, свързана с руското нашествие в Украйна, включително относно прилагането на Директива 2001/55/ЕО.

Предназначението на настоящите **насоки** е да бъдат подпомогнати държавите членки при прилагането на решението на Съвета и на Директива 2001/55/ЕО ⁽²⁾ („Директивата за временната закрила“) и на друго приложимо законодателство на ЕС. Те допълват Съобщението на Комисията от 2 март 2022 г., с което се осигуряват оперативни насоки за управление на външните граници с цел улесняване на преминаването на границите между ЕС и Украйна ⁽³⁾.

1. ЛИЦА, ПОЛЗВАЩИ СЕ ОТ ВРЕМЕННА ЗАКРИЛА

Лица, които имат право на временна закрила или адекватна закрила по националното право съгласно Решение за изпълнение 2022/382 на Съвета („решението на Съвета“)

В член 2, параграфи 1 и 2 от решението на Съвета се определят конкретните групи лица, за които се прилага временната закрила или адекватната закрила съгласно националното право:

съгласно член 2, параграф 1 от решението на Съвета временната закрила, предвидена в Директива 2001/55/ЕО, се прилага за:

- (1) **Украински граждани**, пребиваващи в Украйна, които са били разселени **на или след 24 февруари 2022 г., и членовете на техните семейства**;
- (2) Лица без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които са се **ползвали от международна закрила или равностойна** национална закрила в Украйна преди 24 февруари 2022 г. и които са били разселени от Украйна на или след 24 февруари 2022 г., **както и членовете на техните семейства**.

Съгласно член 2, параграф 2 от решението на Съвета временната закрила, предвидена в Директива 2001/55/ЕО или адекватна закрила съгласно националното право на държавите членки се прилага по отношение на лицата без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които могат да докажат, че са пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на **валидно разрешение за постоянно пребиваване**, издадено в съответствие с украинското право, и които **не могат да се завърнат трайно в своята държава** [по произход] или регион [в рамките на своята държава] по произход при безопасни условия.

⁽²⁾ Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила в случай на масово навлизане на разселени лица и за мерките за поддържане на баланса между държавите членки в полагането на усилия за прием на такива лица и понасяне на последиците от този прием (ОВ L 212, 7.8.2001 г., стр. 12–23).

⁽³⁾ Съобщение на Комисията за осигуряване на оперативни насоки за управление на външните граници с цел улесняване на преминаването на границите между ЕС и Украйна, C(2022)1404, ОВ С 104I, 4.3.2022 г., стр. 1–6.

Какво означава „адекватна закрила“ съгласно националното право, както е предвидено в член 2, параграф 2 от решението на Съвета?

„Адекватна закрила“ съгласно националното право е посочена в член 2, параграф 2 от решението на Съвета като възможна алтернатива, която държавите членки могат да предложат на временната закрила и следователно не трябва да води до ползи, идентични с тези, свързани с временната закрила, както е предвидено в Директива 2001/55/ЕО. Въпреки това при прилагането на решението на Съвета държавите членки трябва да зачитат Хартата на основните права на Европейския съюз и духа на Директива 2001/55/ЕО. Зачитането на човешкото достойнство и следователно на достоен стандарт на живот (като права на пребиваване, достъп до средства за издръжка и жилищно настаняване, спешни медицински грижи и подходящи грижи за ненавършилите пълнолетие лица) трябва да бъде гарантирано за всички.

Какво означава „равностойна национална закрила“ в Украйна по смисъла на член 2, параграф 1, буква б) от решението на Съвета?

Комисията счита, че „равностойна национална закрила“ в Украйна е алтернатива на международната закрила и обхваща други форми на закрила, предоставени от украинските органи като временна закрила или хуманитарна закрила. Понастоящем Комисията събира информация от украинските органи относно формите на закрила съгласно украинското законодателство и документите, издавани от украинските органи на лица, ползващи се от такива форми на закрила. От получената предварителна информация документите, издавани от Украйна, са: „документ за пътуване на лица, на които е предоставена допълнителна закрила“, „документ за пътуване на лице без гражданство“ и „удостоверение за лица, на които е предоставена допълнителна закрила“.

Доказателства предоставяне на право на временна закрила според предвиденото в Директива 2001/55/ЕО или адекватна закрила съгласно националното право

С решението на Съвета беше въведена незабавна временна закрила за категориите лица, изброени в член 2, параграфи 1 и 2. Няма процедура за подаване на молба за временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право. Поради това, когато съответното лице се яви пред органите, за да се възползва от правата, свързани с временната закрила или адекватната закрила, то ще трябва само да докаже своето гражданство, статут на международна закрила или равностоен статут на закрила, пребиваване в Украйна или семейна връзка, според случая. Правото на временна закрила се прилага незабавно. За да се гарантира обаче правилно административно обслужване и регистрация на съответното лице, държавата членка може да реши относно изпълнението на някои изисквания като формуляр за регистрация и представяне на доказателства, както е предвидено в решението на Съвета.

Една от целите на временната закрила е да се гарантира бърз процес чрез свеждане на формалностите до минимум. Както е посочено в съображение 12 от решението на Съвета, лицата, които искат да се ползват от закрилата, следва да могат да докажат, че имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, като представят съответните документи на компетентните органи в съответната държава членка.

Това може да включва документални доказателства, които могат да помогнат за:

- установяване на самоличността и пребиваването;
- удостоверяване на семейна връзка или целостта на семейството и на зависимост с близки роднини.

Когато представените документи са с изтекъл срок, държавите членки се приканват да ги вземат предвид като доказателства за самоличността или за статута на пребиваване на съответното лице.

Ако държавите членки имат съмнения относно автентичността на представените документи или ако лицето не притежава посочените по-горе документи, може да се осъществи връзка с украинските органи в държавите членки за подкрепа или за удостоверяване, ако/когато е възможно, на украинското гражданство на лицето или на неговия статут на пребиваване в Украйна.

Когато дадено лице не е в състояние да представи съответните документи и държавите членки не са в състояние бързо да определят по друг начин дали съответното лице има право на временна закрила или на адекватна закрила съгласно националното право, Комисията предлага лицето да бъде пренасочено към процедурата за предоставяне на убежище. По подобен начин лицата, които заявяват, че не могат да се завърнат безопасно в своята държава/регион по произход, но процесът на определяне на правото на получаване на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право става твърде сложен, следва във всеки случай да бъдат пренасочени към процедурата за предоставяне на убежище.

Примерен списък на документи, доказващи украинско гражданство, дори ако срокът на валидност е изтекъл:

- паспорти от всякакъв вид (национални паспорти, дипломатически паспорти, служебни паспорти, групови паспорти и заместители на паспорти, включително детски паспорти);

- национални лични карти (включително срочни карти и временни карти);
- военни книжки и служебни военни карти;
- моряшки регистрационни книжки, служебни капитански карти и моряшки паспорти;
- удостоверения за гражданство; както и
- други официални документи, в които се упоменава или се посочва гражданството.

Какво означава „не могат да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава или регион по произход“ в член 2, параграфи 2 и 3 от решението на Съвета?

В член 2, параграф 2 от решението на Съвета от държавите членки се изисква да прилагат решението или адекватната закрила съгласно националното си право по отношение на лицата без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които могат да докажат, че са пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на валидно разрешение за постоянно пребиваване, издадено в съответствие с украинското право, и които не могат да се завърнат трайно в своята държава или регион по произход при безопасни условия. В член 2, параграф 3 се посочва, че държавите членки могат също така да прилагат въпросното решение спрямо други лица, включително спрямо лица без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които са пребивавали законно в Украйна и които не могат да се завърнат трайно в своята държава или регион по произход при безопасни условия.

Трайното връщане в държавата или региона по произход в безопасни условия не е определено в Директива 2001/55/ЕО или в решението на Съвета. Комисията счита, че това е понятие *sui generis* по смисъла на директивата.

Позоваването на невъзможността за трайно връщане в при безопасни условия в държавата или региона по произход следва да се тълкува в светлината на член 2, буква в) от Директива 2001/55/ЕО, който се отнася конкретно до ситуации на въоръжен конфликт или ендемично насилие и сериозен риск от систематични или генерализирани нарушения на правата на човека в държавата по произход. Освен това в член 6, параграф 2 от Директива 2011/55/ЕО се предвижда, че за да бъде прекратена временната закрила, ситуацията в държавата по произход на лицата, на които е предоставена временна закрила, трябва да бъде такава, че да позволява безопасното и трайно завръщане на лицата, на които е предоставена временна закрила, при надлежно зачитане на правата на човека и основните свободи и задължението на държавите членки за забрана на връщане ⁽⁴⁾.

В това отношение невъзможността за „завръщане при безопасни условия“ може да произтича например от очевиден риск за безопасността на засегнатото лице, ситуации на въоръжен конфликт или ендемично насилие, документираните рискове от преследване или друго нечовешко или унижително отношение или наказание.

За да бъде завръщането „трайно“, съответното лице следва да може да се ползва от активни права в своята държава или регион по произход, които да му позволяват да има перспективи да посрещне основните си нужди в своята държава/регион по произход, както и да има възможност за реинтеграция в обществото.

Когато определят дали завръщането е „при безопасни условия и трайно“, държавите членки следва да се основават на общата ситуация в държавата или региона по произход. Въпреки това съответното лице следва да може да докаже/предостави *prima facie* доказателство на индивидуално равнище, че не е в състояние трайно да се завърне при безопасни условия в своята държава или регион по произход. В този контекст държавите членки трябва да вземат предвид дали съответното лице все още има значима връзка със своята държава по произход, като се има предвид например времето, прекарано в Украйна, или семейството му в неговата държава по произход. Следва да се отпаде дължимото внимание на специфичните нужди на уязвимите лица и на децата, по-специално на непридружените ненавършили пълнолетие лица и на сираците, въз основа на принципа на висшия интерес на детето.

Членове на семейството, които имат право на временна закрила, и други възможности за събиране на семейството

Членовете на семействата на лицата, посочени в член 2, параграф 1, букви а) и б), също попадат в обхвата на решението на Съвета, в случай че техните семейства вече са пребивавали в Украйна преди 24 февруари 2022 г., с оглед на значението на запазването на целостта на семейството и за да се избегнат различия в статута на членовете на едно и също семейство.

⁽⁴⁾ В съответствие с Женевската конвенция не се допуска връщане на далено лице на границата с териториите, където животът или свободата му биха били застрашени поради раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически възгледи. Освен това, в съответствие с член 19 от Хартата на основните права на ЕС, при прилагането на правото на ЕС никое лице не може да бъде предавано, експулсирано или екстрадирано към държава, в която съществува сериозна опасност да му бъде наложено смъртно наказание, да бъде подложено на изтезание или на друго нечовешко или унижително отношение.

Следните категории лица се считат за членове на семейството за целите на решението на Съвета:

- а) съпругът(ата) на лицето, ползващо се от временна закрила, или несклучилият брак партньор в трайна връзка, когато законодателството или практиката на съответната държава членка третира несклучилите брак двойки по начин, сравним със сключилите брак двойки, съгласно националното си право относно чужденците, което може да бъде доказано чрез съответните документи и удостоверения от регистъра за гражданското състояние или чрез всеки друг документ, издаден от украинските органи, дори удостоверения, предоставени от дипломатическото представителство на Украйна в тази държава членка;
- б) ненавършилите пълнолетие несемейни деца на гореспоменатото лице, ползващо се от временна закрила, или на неговия съпруг(а), без да се прави разлика дали са родени във, извън брака или са осиновени, което може да бъде доказано с акт за раждане или друг подобен акт;
- в) други близки роднини, които са живели заедно като част от семейството към момента на настъпване на обстоятелствата около масовото пристигане на разселени лица и които са били изцяло или предимно зависими лица спрямо горепосоченото лице, ползващо се от временна закрила, което може да бъде доказано с документи за пребиваване, извлечение от семеен регистър и доказателство за съответни плащания за положени грижи. Държавите членки следва да „използват свободата си на преценка по най-хуманитарен начин“⁽⁷⁾.

Някои разпоредби на Директива 2001/55/ЕО са от особено значение за членовете на семейството: Прилагат се член 15 от Директива 2001/55/ЕО относно събирането на членове на семейството, ползващи се с временна закрила в различни държави членки (параграф 2), зачитането на висшия интерес на детето (параграф 4), солидарността по отношение на прехвърлянето с цел събиране на семейството (параграф 5), издаването и изземането на документи след събирането (параграф 6), сътрудничеството и обмена на информация (параграфи 6 и 7).

Комисията подчертава, че в случая на лицата без гражданство и на гражданите на трети държави, различни от Украйна, които могат да докажат, че са пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на **валидно разрешение за постоянно пребиваване**, издадено в съответствие с украинското законодателство, и които не могат да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава или регион по произход, членовете на техните семейства нямат право на временна закрила или адекватна национална закрила съгласно решението на Съвета. Въпреки че в решението на Съвета не се съдържа изискване членовете на семейството на лицата, посочени в член 2, параграф 2, да се ползват от временна закрила според предвиденото в Директива 2001/55/ЕО или от адекватна закрила съгласно националното право на държавите членки, Комисията насърчава държавите членки да разширят прилагането на временната закрила или адекватната закрила съгласно националното право по отношение на членовете на семействата на тези лица.

Освен това както лицата с право на временна закрила, така и тези, които нямат право на такава, могат да се ползват и от:

- събиране на семейството съгласно Директива 2003/86/ЕО, ако са членове на семейството на гражданин на трета държава, който пребивава законно в държава членка, и отговарят на условията, предвидени в тази директива;
- правата, предвидени в Директива 2004/38/ЕО, ако са членове на семейството на гражданин на Съюза, упражнил свободата си на движение.

Придобиването на право на пребиваване съгласно Директива 2003/86/ЕО, Директива 2004/38/ЕО или националното право на съответните държави членки не може да доведе до загуба на временната закрила за лицата, които имат право на такава. При условие че съответните условия продължават да бъдат изпълнени, правото на пребиваване ще позволи на тези лица да продължат да пребивават законно в съответната държава членка и след временната закрила в съответствие с член 6 от Директива 2001/55/ЕО.

Лица, които нямат право на временна закрила или адекватна национална закрила съгласно решението на Съвета, и възможност за разширяване на обхвата на временната закрила за тази категория лица (член 7, параграф 1 от Директивата за временната закрила)

Следните категории разселени лица по принцип нямат право на временна закрила според предвиденото в Директива 2001/55/ЕО, нито на адекватна закрила съгласно националното право:

⁽⁷⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент и Съвета относно насоки за прилагане на Директива 2003/86/ЕО относно правото на събиране на семейството, 3 април 2014 г., COM(2014) 0210 final

- (1) пребиваващите в Украйна украински граждани, които са били **разселени от Украйна преди 24 февруари 2022 г. или които са се оказали извън Украйна** преди тази дата, например поради работа, обучение, ваканция, семейни или медицински посещения или по други причини;
- (2) лицата без гражданство или гражданите на трети държави, различни от Украйна, които са се ползвали в Украйна от статут на международна закрила или от равностойна украинска закрила за бежанци преди 24 февруари 2022 г. и които са били **разселени от Украйна преди 24 февруари 2022 г. , или са се оказали извън Украйна** преди тази дата, например поради работа, обучение, ваканция, семейни или медицински посещения или по други причини;
- (3) лицата без гражданство и гражданите на трети държави, различни от Украйна, които могат да докажат, че са пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на **валидно разрешение за постоянно пребиваване**, издадено в съответствие с украинското законодателство, и **които може да имат възможност да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава или регион по произход**.

Освен това следните категории разселени лица също нямат право на временна закрила според предвиденото в Директива 2001/55/ЕО, нито на адекватна закрила съгласно националното право:

- (4) лицата без гражданство и гражданите на трети държави, различни от Украйна, които са пребивавали законно и **краткосрочно в Украйна преди 24 февруари 2022 г.**, като студенти и работници, и **които не могат да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава или регион по произход**;
- (5) лицата без гражданство и гражданите на трети държави, различни от Украйна, които са пребивавали законно и **краткосрочно в Украйна преди 24 февруари 2022 г.**, като студенти и работници, и които **могат да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава или регион по произход**;

Въпреки това, в съответствие с член 7, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки могат да разширят обхвата на временната закрила според предвиденото в посочената директива, като включат в него допълнителни категории разселени лица извън тези, за които се прилага решението на Съвета, когато тези лица са разселени по същите причини и от същата държава или регион по произход. Държавите членки трябва незабавно да уведомят за това Съвета и Комисията. В тази връзка в член 2, параграф 3 от решението на Съвета изрично се посочват други лица, включително лица без гражданство и граждани на трети държави, различни от Украйна, които са пребивавали в Украйна и които не могат да се завърнат трайно в своята държава по произход при безопасни условия.

В съответствие със съображение 14 от решението на Съвета **Комисията настоячиво насърчава държавите членки да обмислят възможността за разширяване на обхвата на временната закрила, по-специално по отношение на лицата, които са избягали от Украйна малко преди 24 февруари 2022 г. (лицата, изброени в точки 1 и 2 по-горе)** поради увеличаването на напрежението или които са се оказали на територията на Съюза или на друга трета държава (например на почивка или по професионални или семейни причини) точно преди тази дата, и които, в резултат на въоръжения конфликт, не могат да се завърнат в Украйна.

Причината за това е, че в настоящия контекст тези лица при всички положения няма да могат да се завърнат в Украйна като тяхна държава по произход или държава, която им е дала убежище. Алтернативата е да им се предостави незабавен достъп до процедурите за предоставяне на убежище и да се даде приоритет на техните случаи, тъй като тези хора се нуждаят от незабавна закрила по същия начин като украинците, бягащи на 24 февруари.

Предоставянето на временна закрила на тези лица би било от полза и за държавата членка с оглед на опростения характер на процедурата, като по този начин допълнително ще се намали рискът от претоварване на системата за предоставяне на убежище.

Освен това, по отношение на лицата без гражданство и гражданите на трети държави, различни от Украйна, които могат да докажат, че са **пребивавали законно в Украйна преди 24 февруари 2022 г. въз основа на валидно разрешение за постоянно пребиваване (лицата, изброени в точка 3 по-горе)**, издадено в съответствие с украинското законодателство, както е посочено по-горе (в раздела относно завръщането „трайно и при безопасни условия“), държавите членки биха могли да считат, че тези лица имат *prima facie* по-значими връзки с Украйна, отколкото с държавата или региона по произход, и следователно техният дом е Украйна. Това важи с още по-голяма сила за лицата без гражданство, които по дефиниция нямат държава по произход, в която да се завърнат.

Във всеки случай, както е посочено в съображение 13, лицата, които нямат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право и които могат да се завърнат трайно и при безопасни условия в своята държава по произход, следва да бъдат допускани в Съюза, дори когато не отговарят на всички условия за влизане, определени в Кодекса на шенгенските граници, за да се гарантира безопасното им преминаване с цел връщане в тяхната държава или регион по произход. Комисията насърчава държавите членки да си сътрудничат активно със съответните трети държави с оглед на безопасното репатриране на техните граждани. Това не засяга правото на лицата, които не попадат в обхвата на решението на Съвета, на достъп до процедурата за предоставяне на убежище.

В съответствие с член 7 от Директива 2001/55/ЕО **държавите членки следва незабавно да нотифицират Съвета и Комисията**, ако са разширили обхвата на временната закрила отвъд изискванията съгласно решението на Съвета. Комисията счита, че държавите членки следва да нотифицират Комисията чрез THEMIS/директиви, което е официалният канал за съобщаване на правила за транспониране и прилагане.

Лица, които могат да бъдат изключени от предоставянето на временна закрила (член 28 от Директивата за временната закрила)

Държавите членки могат да изключат разселено лице от предоставянето на временна закрила, в случай че имат сериозни основания да считат, че лицето е извършило престъпление срещу мира, военно престъпление или престъпление срещу човечеството, сериозно неполитическо престъпление, извършено извън приемащата държава членка преди неговото приемане в тази държава членка като лице, ползващо се с временна закрила, или ако лицето е признато за виновно за извършването на деяния, противоречащи на целите и принципите на Организацията на обединените нации.

Държавите членки могат също така да изключат разселено лице от предоставянето на временна закрила, когато са налице достатъчно основания да се счита, че лицето е заплаха за сигурността на приемащата държава членка или заплаха за обществото в приемащата държава членка.

Комисията настоятелно препоръчва на държавите членки — преди да издадат разрешение за пребиваване на лица, които се ползват от временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право — да правят справка в съответните бази данни на ЕС, международни и национални бази данни, и по-специално да проверяват сигналите за лица и документи в Шенгенската информационна система (ШИС), което да им позволи да извършат необходимата проверка за сигурност (за повече подробности вж. раздел 4 по-долу).

Деца

Според оценките децата (лицата на възраст под 18 години) представляват повече от половината от населението, което напуска Украйна след 24 февруари 2022 г. в резултат на войната ⁽⁶⁾. В съответствие със *Съобщението от 2017 г. относно закрилата на децата мигранти* ⁽⁷⁾ закрилата на пристигащите от Украйна деца мигранти е основен приоритет за ЕС. Отправените от Комисията в този контекст препоръки за засилване на закрилата на всички деца мигранти, независимо от техния статут, остават валидни с оглед на украинската криза.

Трябва да бъде гарантирана пълна закрила и бърз достъп до специфичните права на децата (образование, здравеопазване, включително профилактика и грижи за психичното здраве, и психосоциална помощ), както и до всички необходими служби за подкрепа, за да се гарантират висшият интерес на детето и благосъстоянието на всички деца, бягащи от украинския конфликт ⁽⁸⁾. Мнението на децата трябва да бъде изслушано и взето предвид в съответствие с тяхната възраст и степен на зрялост. Следва да се осигури интегриран отговор за закрила на детето в сътрудничество и координация със съответните органи.

Следва да бъдат надлежно отчетени и преодолени специфичните пречки, пред които често са изправени децата мигранти (напр. езиковата бариера) при достъпа до достойно жилишно настаняване, качествено образование и други социални услуги.

Държавите членки се насърчават да гарантират, че на всички деца се предоставя — по подходящ за децата и съобразен с възрастта им и контекста начин — съответна информация относно ситуацията, техните права и наличните процедури и служби за тяхната закрила. Държавите членки се насърчават също така да гарантират, че лицата, които работят с деца, още от пристигането им на границите на ЕС, са подходящо обучени и че в процеса участват специалисти в областта на закрилата на детето, когато това е целесъобразно.

Всички решения или действия, които трябва да се предприемат по отношение на децата, трябва да се основават на принципа на висшият интерес на детето като първостепенно съображение.

Положението на непридружените и отделените от семействата си деца или на децата сираци е разгледано по-подробно в раздел 5.

⁽⁶⁾ <https://www.unicef.org/press-releases/one-week-conflict-ukraine-half-million-children-become-refugees> (публикувано на 3 март 2022 г.). Актуализирана информация за пристигащите в ЕС може да бъде намерена тук: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

⁽⁷⁾ СОМ(2017) 211 final, 12 април 2017 г.

⁽⁸⁾ В съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето, Стратегията на ЕС за правата на детето и съответните достижения на правото на ЕС.

Достъп до образование за ненавършилите пълнолетие лица (член 14, параграф 1 от Директивата за временната закрила)

Съгласно член 14, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки предоставят на лицата под 18-годишна възраст, ползващи се със статут на временна закрила, достъп до своята образователна система при същите условия, както на своите собствени граждани и гражданите на ЕС. Държавите членки могат да ограничават този достъп до държавната образователна система. Комисията счита, че същото се прилага и за ненавършилите пълнолетие лица, които се ползват от адекватна закрила съгласно националното право, както е посочено в член 2, параграф 2 от решението на Съвета. Когато е необходимо, се вземат предвид документи, показващи достигнатата в Украйна образователна степен (напр. завършено средно образование, ниво А1 на английски език и т.н.).

Комисията препоръчва на децата да се предоставят мерки за подкрепа, като например подготвителни занятия, за улесняване на техния достъп до образователната система и участието им в нея. Тези мерки за подкрепа включват подпомагане на придобиването на познания по езика на приемащата държава (в рамките на общообразователната система или чрез подготвителни занятия, водещи до бърз преход към редовно образование), оценка на равнището на компетентност на учениците, предоставяне на насоки на учениците и родителите относно приемащата държава, психологическа подкрепа и подпомагане на учителите и другите специалисти в сферата на образованието, които приемат бежанци.

Достъпът до образование за ненавършилите пълнолетие лица се осигурява във възможно най-кратки срокове, когато е ясно, че те отговарят на условията за временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, дори когато процедурата за издаване на разрешения за пребиваване все още не е приключила. Това може да бъде доказано въз основа на документи за самоличност на ненавършилите пълнолетие лица или на всякакви други официални документи, които могат да бъдат представени за доказване на самоличността.

В същия дух Комисията препоръчва достъпът до образование за непридружените ненавършили пълнолетие лица да бъде улеснен във възможно най-кратки срокове, дори когато процедурите за назначаване на настойник/представител или попечител и за определяне на вида грижи, на които детето има право, не са приключили.

Държавите членки следва също така да подкрепят достъпа до образование и грижи в ранна детска възраст, както и професионалното обучение, при същите условия като за техните собствени граждани и другите граждани на Съюза. По-специално в държавите членки, в които съществува законно право на образование и грижи в ранна детска възраст или в които участието в образование и грижи в ранна детска възраст е задължително, следва да се предостави достъп до образование и грижи в ранна детска възраст за децата, обхванати от решението на Съвета, при същите условия като гражданите на приемащата държава членка.

2. ПРАВО НА СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ

Право на движение преди издаването на разрешение за пребиваване

С цел да се осигури готовност в държавите членки, в които лицата, които имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, възнамеряват да се възползват от правата си, Комисията препоръчва органите на държавите членки на първото влизане да поискат от съответните лица, които желаят да се преместят в друга държава членка, да посочат в коя държава членка ще отидат. Целта на тези въпроси следва да бъде добиването на представа за броя на лицата, които възнамеряват да се преместят в конкретните държави членки. Държавите членки на първото влизане следва да съобщават събраната на анонимен принцип информация (брой лица, които се очаква да отидат в държавата членка X, Y, Z) чрез мрежата на ЕС за подготвеност и управление на кризи в областта на миграцията.

Украинските граждани, притежаващи паспорти с биометрични данни, или други граждани на трети държави, които са освободени от изискването да притежават виза за краткосрочно пребиваване при влизане в Съюза, имат право да се движат свободно в рамките на Шенгенското пространство, след като са били приети на територията му, за период от 90 дни в рамките на период от 180 дни. Следователно те могат да пътуват до държавата членка, в която искат да се ползват от правата, свързани с временната закрила, и да се присъединят към семейството и приятелите си в рамките на значителните мрежи на украинската диаспора, които понастоящем съществуват в целия Съюз.

За лица, които не са освободени от изискването за виза (напр. защото не притежават паспорт с биометрични данни) и не притежават виза за краткосрочно пребиваване, виза за дългосрочно пребиваване или разрешение за пребиваване, издадени от държава членка, и които имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, Комисията припомня, че в съответствие с член 8, параграф 3 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки трябва да предоставят на лицата, които имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, всички улеснения за получаване на необходимите визи, включително транзитни визи, с цел да бъдат допуснати на тяхна територия. Формалностите трябва да бъдат сведени до минимум поради спешността на ситуацията. Ако лицето възнамерява да се възползва от правата си в държавата членка, различна от държавата на първото влизане, Комисията препоръчва държавата членка на първото влизане да издаде виза на граничния контролно-пропускателен

пункт (или на място във вътрешността на страната, за да се избегнат задръствания) за срок от 15 дни (в съответствие с член 35, параграф 3 от Визовия кодекс⁽⁹⁾). По този начин засегнатото лице ще може да се движи в рамките на Шенгенското пространство⁽¹⁰⁾. Визите, издадени на границата или в близост до граничния контролно-пропускателен пункт въз основа на член 35 от Визовия кодекс, валидни за 15 дни, могат да бъдат удължени по-късно при необходимост (вж. член 33 от Визовия кодекс). Данните, свързани със заявлението и издаването на такава виза, следва да бъдат регистрирани във Визовата информационна система (ВИС) в съответствие с приложимите правила⁽¹¹⁾. Комисията препоръчва визите да бъдат издавани безплатно или тяхната стойност да бъде сведена до минимум.

Ако лицето, което има право на временна или адекватна закрила съгласно националното право, пристигне на границата на държава — членка на ЕС, която не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген и следователно не издава шенгенски визи, и желае да се премести в друга държава членка, за да се възползва от правата си, могат да се предвидят различни варианти. Държавите членки, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген, могат да издават шенгенски визи в консулствата си в държави членки, които не прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген. Те могат също така да издават шенгенски визи на лицата, които имат право на временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, при тяхното пристигане в съответната държава членка.

В съответствие с оперативните насоки относно управлението на външните граници⁽¹²⁾ Комисията препоръчва държавите членки да не налагат финансови санкции на превозвачите, които превозват лица, ползващи се с временна закрила или адекватна национална закрила, пристигащи от държава членка, която не прилага изцяло достиженията на правото от Шенген, и които не притежават необходимата виза за влизане в държавата членка по местоназначение. Държавите членки следва да гарантират, че авиокомпаниите са информирани за това.

В по-общ план, когато съответното лице не притежава валиден документ за пътуване, Комисията препоръчва да се разшири използването на образца на формуляр за прехвърляне, включен в приложение I към Директива 2001/55/ЕО, в който държавата членка на първото влизане може да посочи държавата членка, до която съответното лице възнамерява да пътува, за да се възползва от правата, свързани с временната закрила.

Платформата за солидарност може да се използва като основа за държавите членки да координират помощта по отношение на прехвърлянето на лица, които не разполагат със средства да пътуват в държавата членка, в която искат да се ползват от временна закрила или адекватна национална закрила. Личните данни обаче следва да се обменят само чрез защитения канал Dublinet.

Право на свободно движение след издаване на разрешението за пребиваване

След като държава членка издаде разрешение за пребиваване в съответствие с член 8 от Директива 2001/55/ЕО, лицето, което се ползва с временна закрила, има право да пътува до държави членки, различни от тази, която е издала разрешението за пребиваване, в продължение на 90 дни в рамките на период от 180 дни. Ако такова лице впоследствие се премести в друга държава членка, в която получава друго разрешение за пребиваване под временна закрила, първоначално издаденото разрешение за пребиваване и произтичащите от него права трябва да изтекат и да бъдат оттеглени в съответствие с членове 15, параграф 6 и член 26, параграф 4 от Директива 2001/55/ЕО.

Важно е да се отбележи, че за да се подкрепят държавите членки, които са основни точки за влизане на масово пристигащите разселени лица, бягащи от войната от Украйна, обхванати от решението на Съвета, и за да се насърчи балансът на усилията между всички държави членки, държавите членки се съгласиха да не прилагат член 11 от Директива 2001/55/ЕО по отношение на лица, ползващи се с временна закрила в дадена държава членка в съответствие с решението на Съвета, които са се преместили в друга държава членка без разрешение, освен ако държавите членки не постигнат двустранно споразумение за друго⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Регламент (ЕО) № 810/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. за създаване на Визов кодекс на Общността (Визов кодекс) (ОВ L 243, 15.9.2009 г., стр. 1).

⁽¹⁰⁾ Това важи само за националности, които не подлежат на предварителна консултация с централните органи на други държави членки преди издаването на виза (член 22 от Визовия кодекс).

⁽¹¹⁾ Регламент (ЕО) № 767/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 9 юли 2008 г. относно Визовата информационна система (ВИС) и обмена на данни между държави членки относно визите за краткосрочно пребиваване (Регламент за ВИС) (ОВ L 218, 13.8.2008 г., стр. 60).

⁽¹²⁾ Съобщение на Комисията за осигуряване на оперативни насоки за управление на външните граници с цел улесняване на преминаването на границите между ЕС и Украйна (ОВ С 104 I, 4.3.2022 г., стр. 1).

⁽¹³⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6826-2022-ADD-1/bg/pdf>.

3. РЕГИСТРАЦИЯ (ЧЛЕН 10 ОТ ДИРЕКТИВАТА ЗА ВРЕМЕННАТА ЗАКРИЛА)

Съгласно член 10 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки са длъжни да регистрират личните данни (име, гражданство, дата и място на раждане, семейно положение и семейни връзки) на лицата, ползващи се с временна закрила на тяхна територия. При това държавите членки следва да правят справки в съответните международни бази данни, бази данни на ЕС и национални бази данни по време на своите проверки и разследвания, и по-специално да проверяват сигналите за лица и документи в Шенгенската информационна система (ШИС).

Съгласно настоящото правно основание Евродак или други широкомащабни информационни системи и бази данни на ЕС не са подходящи за регистрация в целия ЕС. Поради това Комисията съветва държавите членки да регистрират тези лица в своите национални регистри за чужденци или в други национални регистри при пълно спазване на Общия регламент относно защитата на данните. Държавите членки не следва да регистрират никакви други лични данни освен обхванатите от приложение II към Директива 2001/55/ЕО.

Трудността, свързана с работата само през национални бази данни, ограничава капацитета за обмен на информация, например за проследяване и за откриване, ако лицето се ползва с правата, свързани с временната закрила, в повече от една държава членка. Комисията с подкрепата на Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището, е готова да работи с държавите членки за справяне с това предизвикателство чрез предоставянето например на платформа за обмен на информация.

Когато информацията за конкретни лица, регистрирани в съответствие с приложение II към Директива 2001/55/ЕО, трябва да се обменя с други държави членки, за целите на директивата (като например в случай на събиране на семейството или ако са необходими допълнителни проучвания за конкретен случай) тези данни могат да се обменят чрез защитения канал Dublinet.

4. РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПРЕБИВАВАНЕ (ЧЛЕН 8 ОТ ДИРЕКТИВАТА ЗА ВРЕМЕННАТА ЗАКРИЛА)

Държавите членки трябва да предоставят на лицата, ползващи се с временна закрила, разрешения за пребиваване за срока на предоставената закрила и да издават документи или други подобни свидетелства за тази цел. Временната закрила, въведена с решението на Съвета, продължава една година от влизането в сила на решението, т.е. от 4 март 2022 г. до 4 март 2023 г., в съответствие с член 4, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО.

Разрешението за пребиваване ще служи като документ за доказване на техния статут пред други органи, като например служби по заетостта, училища, болници. Комисията желае да подчертае, че едногодишният период е с установена крайна дата, т.е. продължава до 4 март 2023 г., независимо от това кога е издадено разрешението за пребиваване. Следователно датата на изтичане на валидността за всички разрешения за пребиваване, издадени съгласно решението на Съвета, е 4 март 2023 г. в съответствие с член 4, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО.

Ако през този период Съветът не вземе решение по предложение на Комисията за прекратяване на временната закрила, тя ще бъде удължена автоматично с шест месеца, т.е. до 4 септември 2023 г., и отново с шест месеца, т.е. до 4 март 2024 г. Задължението за издаване/удължаване на разрешения за пребиваване ще се запази през тези периоди. С цел намаляване на административната тежест, свързана с подновяването на разрешенията, държавите членки могат да предоставят разрешението за пребиваване направо за срок от две години, като знаят, че по всяко време временната закрила може да бъде преустановена в съответствие с член 6, параграф 1, буква б) от директивата. Ако държавите членки не се възползват от тази възможност, разрешението за пребиваване ще трябва да бъде подновено два пъти за шестмесечен срок.

От друга страна, ако Съветът вземе решение по предложение на Комисията в съответствие с член 6, параграф 1, буква б) от Директива 2001/55/ЕО за преустановяване на временната закрила преди тези дати, издадените разрешения за пребиваване, които са само декларативни (като самото решение е правополагащ акт), ще станат невалидни и следва да бъдат оттеглени. Държавите членки следва да обявят чрез своите национални процедури и канали, че всички разрешения за пребиваване на лицата, ползващи се с временна закрила, са станали невалидни на конкретната дата.

За целите на предоставянето на права, свързани с временната закрила или адекватната закрила съгласно националното законодателство, когато е приложимо, Комисията препоръчва на държавите членки да улеснят откриването на банкова сметка и достъпа до съответните служби въз основа на документ за самоличност или еквивалентно средство за идентификация, приемано от държавите членки, и на доказателство за влизане в ЕС на 24 февруари 2022 г. или след това, дори когато процедурата за издаване на разрешение за пребиваване все още не е приключила.

Комисията настоятелно препоръчва на държавите членки да правят справки в съответните международни, европейски и национални бази данни по време на своите проверки и разследвания, и по-специално да проверяват сигналите за лица и документи в Шенгенската информационна система (ШИС), преди да издават разрешения за пребиваване на лица, ползващи се с временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право.

Държавите членки следва да въведат данни за контрабандистите, трафикантите на хора и други извършители на тежки престъпления или техните съучастници в ШИС възможно най-скоро. Резултатите от проверките зависят от качеството на данните, въведени от държавите членки, които подават сигналите. Поради това Комисията напомня на тези държави членки да включват всички налични съответни данни. Системата позволява на подаващите държави членки да свързват оперативно свързани сигнали. Ето защо подаващите държави членки се насърчават също да използват по най-добрия възможен начин всички функции на ШИС. През следващите месеци (2022 г.) ще започне да функционира обновената ШИС и очакваме държавите членки бързо да въведат и да използват по най-добрия възможен начин новите функции на системата.

5. НЕПРИДРУЖЕНИ НЕНАВЪРШИЛИ ПЪЛНОЛЕТИЕ ЛИЦА (ЧЛЕН 16 ОТ ДИРЕКТИВАТА ЗА ВРЕМЕННАТА ЗАКРИЛА)

От началото на руското нашествие в Украйна Европа стана свидетел на безпрецедентна вълна на солидарност към хората, бягащи от Украйна, и по-специално към децата. Европейски семейства, лица или сдружения пътуваха до границата на ЕС с Украйна, за да поемат грижите за украински деца, чиито родители са останали в Украйна.

Комисията желае да подчертае, че при прилагането на правните гаранции, специфични за непридружените ненавършили пълнолетие лица и разделените от семействата си деца, целта е да се постигне правилният баланс между степента на гъвкавост, необходима за ефективно функциониране на солидарността, и необходимостта да се гарантира, че се спазват основните гаранции и предпазни мерки за непридружените деца и следователно тяхната защита е осигурена напълно.

Тази солидарност не засяга задължението на органите на държавите членки да спазват специфичните изисквания, посочени в Директива 2001/55/ЕО, и да спазват член 24 от Хартата при прилагането на тази директива и на решението на Съвета. Съгласно член 16, параграф 1 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки трябва да назначат във възможно най-кратък срок настойници/законни представители на непридружените ненавършили пълнолетие лица, ползващи се от временна закрила на тяхна територия, включително, когато е необходимо, чрез назначаване на временен настойник до назначаването на постоянния настойник или чрез осигуряване на представителство от организация, която отговаря за грижите и благосъстоянието на ненавършилите пълнолетие лица, или чрез друг подходящ начин на представителство.

Представителството може да бъде осигурено от законен настойник, от организация, която отговаря за грижите и благосъстоянието на ненавършилото пълнолетие лице, или от всеки друг подходящ начин на представителство. Комисията счита, че „подходящият начин на представителство“ задължително изисква то да бъде съобразено със специфичните нужди на ненавършилите пълнолетие лица, и по-специално да се оценява и да се действа във висшия интерес на детето. Представителство може да се осигури само от лица, които не са регистрирани за предишни престъпления, свързани с деца („проверка на регистрите за съдимост“).

Представителството трябва да бъде осигурено във възможно най-кратък срок в **държавата членка на първото влизане**, като се гарантира, че по време на всички етапи на процедурите, при които трябва да се има предвид висшият интерес на детето, за да се вземе решение, което го засяга, присъстват представители на службите за закрила на детето или, когато е необходимо, лица или организации, определени да действат от името на службите за закрила на детето. Не е необходимо тези представители да са назначени специално във връзка с всяко непридружено ненавършило пълнолетие лице — достатъчно е да им се даде общ мандат за оказване на помощ, когато това е необходимо, за да се гарантира, че се вземат предвид висшите интереси на непридружените деца.

В случай на:

- (1) непридружени ненавършили пълнолетие лица, които продължават пътуването си към друга държава членка, за да бъдат събрани с член на семейството по смисъла на член 15 от Директива 2001/55/ЕО, или
- (2) непридружени ненавършили пълнолетие лица, за които са поели грижа познати лица без роднинска връзка (които вече са били с тях по време на предходната част от пътуването), или публични или частни организации от други държави членки с оглед на предоставянето на грижи в последните,

държавата членка на първото влизане следва най-малкото да гарантира:

- (1) че в съответствие с националното право компетентните органи в държавата членка на първото влизане регистрират самоличността на децата и на възрастните, с които децата продължават пътуването си, както и декларираната държава членка по местоназначение, преди детето/децата и придружаващите ги възрастни да продължат пътуването си;
- (2) че са въведени и в момента на горепосочената регистрация се прилагат бързи проверки с цел да се предотвратят и да бъдат разкрити възможни случаи или риск от злоупотреба или трафик на хора; в случай на подозрения за трафик на хора държавите членки следва да подадат превантивен сигнал в Шенгенската информационна система;

- (3) че в момента на гореспоменатата регистрация присъства представител на службите за закрила на детето, както е описано в предходния параграф.

Държавите членки следва да започнат възможно най-скоро процедури за идентифициране на членовете на семейството по смисъла на член 15 от Директива 2001/55/ЕО, които може да пребивават в други държави — членки на ЕС, и когато тези лица са идентифицирани, да започнат възможно най-скоро процедури за събиране с членовете на семейството.

Непридружените ненавършили пълнолетие лица, които имат членове на семейството в друга държава членка, които също се ползват от временна закрила, следва да бъдат събрани с тези членове на семейството в съответствие с правилата, определени в членове 15 и 26 от Директива 2011/95/ЕО, като се вземе предвид мнението на децата, в зависимост от тяхната възраст и зрялост, и при условие че това е в техен висш интерес. Непридружените ненавършили пълнолетие лица, които имат членове на семейството, пребиваващи в друга държава членка съгласно различен правен режим, също могат да бъдат събрани с тях в съответствие с други инструменти на правото на Съюза (напр. Директива 2003/86/ЕО, Директива 2004/38, Регламент (ЕС) 604/2013), когато е приложимо, или въз основа на националното право. Процедурите за събиране на семейството следва да се прилагат, без да се засяга възможността членовете на семейството на съответните деца да дойдат в държавата членка на първото влизане, за да ги вземат, или други договорености, постигнати в контекста на Платформата за солидарност.

Комисията препоръчва **държавите членки по местоназначение** да създадат бърза процедура за регистриране на присъствието на непридружени деца, които са приети за пребиваване на тяхна територия, и да започнат възможно най-скоро процедурите за назначаване на настойник/законен представител и за възлагане на грижите за децата, както е предвидено в националното законодателство — при условие че са извършени проверките, предвидени в националното законодателство, включително оценка на висшия интерес на детето и проверка на съдебното минало на съответните пълнолетни лица във връзка с предишни престъпления срещу деца.

Процедурите за възлагане на грижите за децата могат да бъдат отделни от процедурите за назначаване на настойници/законни представители за същите деца, както е предвидено в националното законодателство. Когато е необходимо, настойничеството/законното представителство може да бъде осигурено и от организация, която отговаря за грижите и благосъстоянието на ненавършили пълнолетие лица, или от всяко друго подходящо представителство, както е предвидено в член 16 от директивата. Приемните семейства и общностите/организациите, на които съгласно националното право са поверени грижите за непридружени ненавършили пълнолетие лица, ползващи се от временна закрила, следва също така да получават семейни помощи и помощи за подпомагане на децата, за които е поета отговорност, както е предвидено в националното право на приемащата държава членка.

Съгласно член 16, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО по време на срока на действие на временната закрила държавите членки осигуряват на непридружените ненавършили пълнолетие лица настаняване при пълнолетни роднини, в приемно семейство, в приемни центрове със специални условия за ненавършили пълнолетие лица или в други места за настаняване, подходящи за ненавършили пълнолетие лица. Това важи както за държавата членка на първото влизане, така и за държавите членки, в които непридружените ненавършили пълнолетие лица ще бъдат прехвърлени, когато е приложимо.

Държавите членки трябва да предприемат необходимите стъпки, за да направят възможно настаняването. Това включва отчитане на мнението на децата в съответствие с тяхната възраст и зрялост, но също така гарантиране, че избраната форма на настаняване е подходяща за децата и в техен висш интерес. Държавите членки трябва също така да постигнат съгласието на съответното пълнолетно лице или лица за настаняването на непридруженото ненавършило непълнолетие лице, когато е приложимо.

За непридружените деца, които не продължават пътуването си към друга държава членка при един от двата вида обстоятелства, описани по-горе, държавата членка на първото влизане следва да гарантира, в допълнение към назначаването на настойник/законен представител, че тези деца разполагат във възможно най-кратки срокове с подходящо настаняване ⁽¹⁴⁾ (по възможност се отдава приоритет на алтернативи на институционализираните грижи — като приемни семейства или грижи в общността, полусамостоятелни условия на живот за юноши на възраст над 16 години и т.н.), с достъп до образование и/или професионално обучение, здравеопазване (включително профилактика и грижи за психичното здраве) и психосоциална помощ.

Като е предвидено в член 26 от Директива 2001/55/ЕО, непридружените деца, които не продължават пътуването си, след като за тях е била поета грижа при някое от горепосочените обстоятелства, могат въпреки това да бъдат прехвърлени в държавата членка, която се счита за най-подходяща да поеме отговорността за детето, след оценка на висшия интерес на детето в държавата членка на първото влизане.

⁽¹⁴⁾ Позоваване на *Насоките относно условията на приемане на непридружени ненавършили пълнолетие лица*, предоставени от Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището — <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Guidance-on%20reception-%20conditions-%20for-unaccompanied-children.pdf>.

Държавите членки се насърчават да си сътрудничат за улесняване на трансграничния обмен на информация и данни относно случаите на непридружени деца, които се движат между различни юрисдикции на ЕС.

Както е посочено по-горе, държавите членки се насърчават да извършват необходимите проверки и да използват по най-добрия начин Шенгенската информационна система. Веднага след влизането в действие на обновената ШИС, тя ще дава възможност да се въвеждат в ШИС не само на „реактивни“ сигнали за изчезнали деца, но и „превантивни“ сигнали за:

- деца, изложени на риск от отвлечане;
- деца, изложени на риск да бъдат отведени незаконно в чужбина или които трябва да бъдат възпрепятствани да пътуват от съображения за собствената им закрила;
- уязвими пълнолетни лица, които са изложени на риск да бъдат отведени незаконно в чужбина или които трябва да бъдат възпрепятствани да пътуват от съображения за собствената им закрила;
- събиране на информация за лица или предмети въз основа на запитвания (задълбочени проверки); както и
- неизвестни издирвани лица за установяване на самоличността им с помощта на отпечатъци, събрани от местопрестъпления.

6. ТРАФИК НА ХОРА

Директива 2011/36/ЕС („Директивата на ЕС за борба с трафика на хора“) ⁽¹⁵⁾ и законодателството, с което тя се транспонира в правните системи на държавите членки, са приложими към положението на лицата, бягащи от Украйна, когато са изпълнени условията, предвидени в тези правни инструменти. Националното законодателство, транспониращо Директивата за борба с трафика на хора, включва мерки за намаляване на рисковете и търсенето на всички форми на експлоатация, свързани с трафика на хора.

По-голямата част от хората, бягащи от Украйна, са жени и деца. Трафикантите, по-специално организирани престъпни групи, биха могли да използват тяхната уязвимост за всички форми на експлоатация, свързани с трафика на хора, и по-специално с цел сексуална или трудова експлоатация. Държавите членки настойчиво се насърчават да въведат адекватни превантивни мерки, насочени специално към лицата, бягащи от Украйна. Тези мерки могат да включват предоставяне на информация относно рисковете от трафик на език, който лицата, бягащи от Украйна, могат да разберат, а в случаите на непридружени деца — по подходящ за децата и съобразен с възрастта им начин, на граничните контролно-пропускателни пунктове, на местата за настаняване, както и на компетентните органи и организациите на гражданското общество, които е вероятно да влязат в контакт с тях. Тази информация следва да бъде достъпна и онлайн и да съдържа номера на гореща линия за спешни случаи, с която може денонощно да се осъществи връзка на няколко езика.

Повишаването на осведомеността сред основните специалисти, за които има вероятност да влязат в контакт с потенциални жертви на трафик на хора и с приемащите общности е от основно значение. Особено внимание следва да се обърне на непридружените ненавършили пълнолетие лица поради повишената уязвимост, породена от тяхното положение. Детските заведения (напр. домовете за сираци, училищата, институциите за приемни грижи) следва да бъдат специално информирани относно рисковете от трафик и процедурите, които трябва да се следват в такива случаи.

С подходящо обучение и инструкции съответните правоприлагащи и гранични органи ще развият капацитет да обръщат внимание на особено уязвимите категории лица, бягащи от Украйна, с цел да се предотврати трафикът на хора и да се идентифицират потенциалните жертви на ранен етап. Усилията за идентифициране следва да включват горещи линии за спешни случаи, с които денонощно може да се осъществи връзка на различни езици, за да се информират компетентните органи за случаи и да се насочват жертвите към съответните служби за помощ, подкрепа и закрила.

Държавите членки следва да гарантират, че техният национален механизъм за насочване функционира пълноценно, за да се подобри ранното идентифициране, помощта и подкрепата за жертвите на трафик. Сътрудничеството между органите в областта на убежището, граничните, правоприлагащите и съдебните органи следва да се гарантира както във вътрешен план, така и с други държави членки. Съответната информация за трансгранични случаи следва да се споделя чрез каналите на ЕС за полицейско и съдебно сътрудничество, включително Европол и Евроюст.

Националните органи настойчиво се насърчават да работят с организациите на гражданското общество с цел ранно идентифициране, помощ и подкрепа за жертвите. Ако бъдат открити конкретни случаи на трафик, на жертвите следва да се предоставят мерките за помощ, подкрепа и защита, предвидени в Директивата на ЕС за борба с трафика на хора, веднага щом органите имат основателни причини да считат, че лицето може да е било експлоатирано и без това да зависи от неговата готовност да сътрудничи при наказателни разследвания, наказателни преследвания или съдебни процеси. Това следва да включва най-малкото жизнен стандарт, който може да осигури на жертвата средства за

⁽¹⁵⁾ Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета (ОВ L 101 , 15.4.2011 г., стр. 1).

живеене, чрез мерки като осигуряването на подходящо и безопасно настаняване и материална помощ, както и необходимото медицинско лечение, включително психологическа помощ, консултации и информация, както и услуги по писмен и устен превод, когато е целесъобразно.

В случаите, свързани с деца жертви, висшият им интерес трябва да бъде от първостепенно значение и те следва да получат незабавен достъп до помощ, подкрепа и защита. Държавите членки гарантират също така трайни решения за непридружените ненавършили пълнолетие въз основа на техния висш интерес.

7. ДОСТЪП ДО ПРОЦЕДУРАТА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УБЕЖИЩЕ

В съответствие с член 17 от Директива 2001/55/ЕО лицата, ползващи се с временна закрила, имат право да подадат молба за международна закрила по всяко време. В този случай се прилагат разпоредбите на достиженията на правото на ЕС в областта на убежището, включително регистрирането на кандидатите в Евродак. Същото се прилага и за лицата, които се ползват от адекватна закрила съгласно националното право, както е посочено в член 2, параграф 2 от решението на Съвета.

Без да се засяга правото им да подадат молба за международна закрила, лицата, ползващи се с временна закрила, следва да бъдат уверени в правата, които ще им бъдат предоставени с този статут.

Държавите членки могат също така да предвидят, че временната закрила не може да се ползва едновременно със статута на кандидат за международна закрила, докато молбите се разглеждат (член 19 от Директива 2001/55/ЕО).

Поради това е много важно лицето да бъде подробно информирано относно процедурите, които прилага държавата членка, като по този начин му се дава възможност да реши дали иска международна закрила в допълнение към разрешението за пребиваване, доказващо статута на лицето на временна закрила.

В съответствие с член 19, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО, когато лице, което има право или се ползва с временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, реши да подаде молба за международна закрила, и след разглеждането на молбата не бъде предоставен статут на бежанец или субсидиарна закрила, това лице се ползва или продължава да се ползва от временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право за остатъка от срока на действие на закрилата.

Когато разглеждането на молбата за международна закрила не е приключило по време на срока на действие на временната закрила или на адекватната закрила съгласно националното право, то следва да приключи след края на временната закрила в съответствие с член 17, параграф 2 от Директива 2001/55/ЕО.

Прилагане на Регламент „Дъблин III“

Когато лице, което има право на временна закрила или се ползва с временна закрила или адекватна закрила съгласно националното право, подаде молба за международна закрила, за определянето на държавата членка, която е компетентна за разглеждането на молбата, се прилага Регламент (ЕС) № 604/2013⁽¹⁶⁾ (Регламент „Дъблин III“). Съгласно този регламент определянето на компетентната държава членка следва да се извършва въз основа на обективни критерии⁽¹⁷⁾, приложими към различни сценарии, включително издаването на разрешения за пребиваване за временна закрила⁽¹⁸⁾.

Когато прилагат Дъблинския регламент, Комисията силно препоръчва на държавите членки да вземат предвид духа на декларацията, която направи Съветът при приемането на Решение 2022/382, с цел облекчаване на натиска върху държавите членки на масово пристигане. Предвид това, че лицето, което има право на временна закрила или на адекватна закрила съгласно националното право, може да се ползва с правата си във всички държави членки, когато това лице подаде молба за международна закрила, държавата членка, в която е подадена молбата, настойчиво се насърчава в случаите когато държава членка на масово пристигане би била компетентна за разглеждането на молбата съгласно критериите за компетентност⁽¹⁹⁾, посочени в Регламент „Дъблин III“, да поеме отговорност за разглеждането на молбата съгласно дискреционната клауза, посочена в член 17, параграф 1, с цел облекчаване на натиска върху държавата членка на масово пристигане.

⁽¹⁶⁾ Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство.

⁽¹⁷⁾ Обективните критерии са подредени в йерархичен ред както следва: наличие на членове на семейството в дадена държава членка, издаване на виза или на разрешение за пребиваване, незаконно влизане в ЕС, или безвизово влизане. Когато не се прилага нито един от тези критерии, е компетентна първата държава членка, в която е подадена молбата.

⁽¹⁸⁾ Член 2, параграф 1 и член 12 от Регламент (ЕС) № 604/2013.

⁽¹⁹⁾ Критериите, посочени в членове 12—15 или член 3, параграф 2, алинея първа от регламента.

С предложения от Комисията подход следва също така да се намали рискът от множество молби, внесени в различни държави членки, като по този начин се намали натиска върху системите за предоставяне на убежище.

По отношение на събирането на семействата Комисията призовава държавите членки спешно да си сътрудничат, за да се гарантира бързо събиране на членовете на семейството.

8. ПОМОЩ ЗА РЕПАТРИРАНЕ

В съответствие с оперативните насоки за управлението на външните граници ⁽²⁰⁾ всички лица, бягащи от войната в Украйна, включително тези, които нямат право на временна закрила, или, когато е приложимо, на адекватна закрила съгласно националното право, следва да бъдат приети в Съюза.

На лицата, които не се ползват с временна закрила или, когато е приложимо, адекватна закрила съгласно националното право, и които нямат право на престой на територията на държавите членки въз основа на правото на Съюза или на националното право, следва да бъдат репатрирани в държавите им на произход.

Комисията препоръчва на държавите членки да издават в съответствие с член 6, параграф 4 от Директивата за връщането ⁽²¹⁾ национални разрешения или разрешителни, предоставящи право на престой с ограничена продължителност по хуманитарни причини. Това би гарантирало по-лесен достъп на лицата в това положение до основна помощ, включително жилищно настаняване, социални и медицински грижи до момента на тяхното репатриране.

Въпреки че преди всичко третите държави носят основна отговорност да осигурят безопасното репатриране на своите граждани, блокирани в ЕС, държавите членки следва да се координират с органите на тези държави, за да улесняват и подкрепят организирането на операции по репатриране. Следва да се предостави специфична помощ, ако е необходимо, от други държави членки и/или Комисията и върховния представител за подпомагане на връзките с органите на конкретни трети държави на репатриране.

Държавите членки следва да предоставят подкрепа и съдействие на засегнатите лица, като улесняват контактите с компетентните консулски служби на държавата на произход и, ако е необходимо, като предоставят финансова помощ за репатриране с търговски полети. Държавите членки могат съвместно да организират полети за репатриране, включително с оперативната и логистичната подкрепа на Европейската агенция за гранична и брегова охрана (Frontex). Frontex може да предостави оперативна подкрепа, ако това бъде поискано от съответните държави членки, например чрез резервиране на места на борда на търговски полети или организиране на чаргърни полети, ако броят на лицата изисква това.

9. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ В ДОКУМЕНТ/БРОШУРА (ЧЛЕН 9 ОТ ДИРЕКТИВАТА ЗА ВРЕМЕННАТА ЗАКРИЛА)

Съгласно член 9 от Директива 2001/55/ЕО държавите членки предоставят на лицата, ползващи се с временна закрила, документ/брошура на език, който има вероятност те да разбират, в който/която отнасящите се до тях разпоредби за временна закрила да са ясно посочени (установените ползи, права и задължения, произтичащи от временната закрила). Комисията публикува документ с въпроси и отговори във връзка с Директива 2001/55/ЕО на следния адрес: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_bg, който може да бъде използван от държавите членки за изпълнението на това задължение, като се обърне внимание на изискването за езика. Комисията също така разработва QR код, който може да бъде сканиран с цел улесняване на достъпа до информацията. Комисията насърчава държавите членки да създадат сходни уебсайтове, адаптирани към особеностите на националния контекст, и които да бъдат свързани с уебсайта на Комисията, за да се постигне обслужване на едно гише за всички засегнати лица. За децата информацията следва също така да бъде разбираема за децата в зависимост от тяхната възраст и зрялост.

Що се отнася до прехвърлянето към друга държава, следва да се изготви и да се предостави, в координация с Комисията и с други държави членки, специфична информация преди лицата да дадат съгласието си за прехвърлянето.

10. ИНФОРМАЦИЯ, КОЯТО ТРЯБВА ДА БЪДЕ ДОКЛАДВАНА В РАМКИТЕ НА ПОДРОБНИЯ ПЛАН ЗА ПОДГОТВЕНОСТ И КРИЗИ В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА

За да се гарантира правилното изпълнение на решението на Съвета и в съответствие с член 7, параграф 2, член 19, член 25, член 26, параграф 2, член 27, параграфи 1 и 2 от Директива 2001/55/ЕО, Комисията изисква от държавите членки да предоставят посредством Подробния план за подготвеност и кризи в областта на миграцията следната информация:

- разширяване на временната закрила за допълнителни категории разселени лица;
- общи искания и капацитет за прием за прехвърляния;

⁽²⁰⁾ Съобщение на Комисията за осигуряване на оперативни насоки за управление на външните граници с цел улесняване на преминаването на границите между ЕС и Украйна, С(2022) 1404 final.

⁽²¹⁾ Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 г. относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни (ОВ L 348, 24.12.2008 г., стр. 98).

- данни, отнасящи се до броя на лицата, ползващи се с временна закрила;
- брой граждани на трети държави, притежаващи разрешение за постоянно пребиваване от Украйна, които се ползват с временна закрила или с друга закрила и
- информация относно националните закони, подзаконови и административни разпоредби, отнасящи се до прилагането на режима на временна закрила.

Те могат също така да предоставят информация относно елементи от положението в Украйна, които имат пряко отношение към движението на хора и тяхното положение; предвиждане на по-нататъшни пристигания в ЕС; ситуация на границата и преди нея, пречки пред плавността на излизанията и мерки за улесняване на транзита на границата; положението и нуждите във връзка с приемането; броя на непридружените ненавършили пълнолетие лица и процедури, свързани с тях; положението на неукраински граждани на трети държави и свързаните с това нужди от помощ; предоставяне на двустранна подкрепа на други държави членки, информация за броя на лицата, които възнамеряват да се преместят в друга държава. Обхватът и естеството на информацията, поискана от държавите членки, ще бъдат адаптирани към променящите се обстоятелства в контекста на мрежата на ЕС за подготвеност и управление на кризи в областта на миграцията.

Събраната информация ще бъде използвана и в Платформата за солидарност и в интегрирана реакция на ЕС при политическа криза (IPCR), когато е приложимо.
